

Zanedbání povinné výživy a subjektivní stránka

Pod pojmem „vyhýbá se“ je ve smyslu § 213 odst. 2 tr.zák. možno rozumět pouze aktivní a cílené jednání obviněného. Chybí-li ve skutkové větě popis některých okolností, významných pro posouzení subjektivní stránky, nelze učinit právní závěr o jejím naplnění.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 11 Tdo 144/2009, ze dne 27.3.2009)

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání dovolání podané obviněným S. H. proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 8. 2008, sp. zn. 23 To 590/2008, jako soudu odvolacího, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 2 T 50/2006, a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušuje rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 8. 2008, sp. zn. 23 To 590/2008. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se současně zrušují také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Krajskému soudu v Českých Budějovicích přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 7. 2006, sp. zn. 2 T 50/2006, byl S. H. uznán vinným trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 2 tr. zák., za který byl podle § 213 odst. 2 tr. zák. odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do věznice s dozorem.

Proti citovanému rozsudku podal obviněný odvolání, na jehož podkladě rozhodl Krajský soud v Českých Budějovicích, jako soud odvolací, rozsudkem ze dne 5. 8. 2008, sp. zn. 23 To 590/2008 tak, že z podnětu odvolání obviněného podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. s úpravou skutkové věty shodně uznal obviněného vinným trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 2 tr. zák. a odsoudil jej k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, pro jehož výkon jej podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařadil do věznice s dozorem.

Tento rozsudek odvolacího soudu byl doručen mimo jiné obviněnému S. H. dne 1. 9. 2008, jeho obhájci dne 25. 8. 2008 a Okresnímu státnímu zastupitelství v Českých Budějovicích dne 27. 8. 2008.

Podle skutkových zjištění Krajského soudu v Českých Budějovicích se obviněný shora uvedené trestné činnosti dopustil tím, že v době od 17. 4. 2003 do 21. 2. 2006, kromě měsíce února 2004, v P., ve V., okr. Č. B., v Č. B., případně jinde, neplatil výživné na svého syna L. D., ač rozsudkem Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 20. 6. 2001, č. j. P 135/96-74, byl zavázán povinností přispívat na jeho výživu částkou 1 500 Kč měsíčně splatnou vždy do každého 5. dne v měsíci k rukám matky I. D., které tak na běžném výživném dluží částku 49 500 Kč, po výše uvedené období se obviněný o navázání stálého pracovního poměru vážně nezajímal, neboť ve dnech 30. 4. 2003 a 13. 7. 2005 byl sankčně vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání vedené příslušným úřadem práce a vyživovací povinnost vůči nezletilému synovi obviněný neplnil, byť jen částečně, ani v době, po níž vykonával práce na podkladě dohody o pracovní činnosti.

Proti citovanému rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím svého obhájce JUDr. V. F. dovolání, které bylo doručeno Okresnímu soudu v Českých Budějovicích dne 22. 10. 2008.

Obviněný svým dovoláním napadl výrokovou část citovaného rozsudku odvolacího soudu. Ohledně dovolacího důvodu uvedl, že rozhodnutí spočívá na nesprávném hmotně právním posouzení, přičemž odkázal na dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Naplnění uvedeného dovolacího důvodu spatřuje obviněný v tom, že ačkoli odvolací soud opravil popis skutkových závěrů ve skutkové větě, ani toto znění není podkladem pro právní kvalifikaci činu podle § 213 odst. 2 tr. zák. Obviněný upozornil, že tento trestný čin je možno spáchat pouze úmyslně, přičemž s ohledem na povahu vyhýbání se vyživovací povinnosti půjde vždy o úmysl přímý. Tento právní názor obviněný citoval z odborné literatury (Šámal, P., Púry, F., Rizman, S.: Trestní zákon, komentář, II. díl, 6. vydání, C. H. Beck, str. 1262). Přitom ve skutkové větě nejsou uvedeny skutečnosti, z nichž by vyplývalo, že uvedeného jednání se měl obviněný dopouštět právě s přímým úmyslem vyhnout se plnění výživného a že tak nebyl pouze srozuměn s tím, že v důsledku absence vážného zájmu o získání zaměstnání nebude výživné hrazeno (nepřímý úmysl), resp. že vztah obviněného k neplnění vyživovací povinnosti nebyl pouze nedbalostní. Absence vážného zájmu o navázání pracovního poměru svědčí podle obviněného spíše pro jeho srozumění se škodlivým následkem, případně pro nedbalost.

Mimo rámec dovolacího řízení pak obviněný připomněl, že se zaměstnání nevyhýbá a uvedl případ, kdy byl zaměstnán v restauraci F. d. a zaměstnavatel s ním jednal nesolidně. Také zpochybnil, zda bylo vůbec reálné, aby mu úřad práce zaměstnání zprostředkoval.

Vzhledem k uvedenému navrhl obviněný závěrem svého dovolání, aby Nejvyšší soud České republiky zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 8. 2008, sp. zn. 23 To 590/2008, a také předcházející rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 7. 2006, sp. zn. 2 T 50/2006, a aby Okresnímu soudu v Českých Budějovicích přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

K dovolání obviněného se vyjádřila nejvyšší státní zástupkyně prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Ten po shrnutí předchozího řízení a obsahu obviněným podaného dovolání uvedl, že kromě námitek uvedených v závěru dovolání mimo rámec dovolacího řízení je třeba dovolání obviněného považovat za důvodné. Státní zástupce nejprve vysvětlil, co se rozumí pod zákonným termínem „vyhýbat se“ plnění zákonné vyživovací povinnosti a souhlasil s názorem, že se jedná o trestný čin úmyslný, u kterého se s ohledem na povahu „vyhýbání“ bude jednat vždy o úmysl přímý. Úmysl pachatele musí směřovat k tomu, aby se vyživovací povinnosti zbavil, typicky v případě, kdy se vyhýbá stálému zaměstnání, aby tak znemožnil proti sobě výkon rozhodnutí formou srážek ze mzdy. Nejedná se o případy, kdy pachatel rezignuje na shánění zaměstnání v regionu s vysokou nezaměstnaností nebo proto, že mu vyhovuje zahálčivý způsob života. Pokud je pachatel srozuměn s tím, že nebude schopen platit výživné, může se jednat o spáchání trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. v úmyslné formě.

V daném případě ze skutkových zjištění vyjádřených odvolacím soudem, že obviněný se „o navázání stálého pracovního poměru vážně nezajímal“, nelze podle státního zástupce učinit závěr o úmyslném vyhýbání se vyživovací povinnosti. Státní zástupce přitom poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 11 Tdo 1566/2005.

V odůvodnění sice odvolací soud říká, že „jmenovaný dělá vše pro znemožnění toho, aby jeho pravidelná mzda mohla být exekučně postižena“, odvolací ani nalézací soud však neučinily žádné zjištění o tom, že by proti obviněnému bylo k vymožení plnění jeho zákonné vyživovací povinnosti vedeno exekuční řízení nebo že by I. D., jako zákonný zástupce oprávněné osoby alespoň činila

nějaké kroky k nařízení exekuce.

Státní zástupce tedy uzavřel, že ve věci učiněná skutková zjištění opravňují k závěru, že se dovolatel dopustil trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. v úmyslné formě, nepostačují však k tomu, aby skutek mohl být kvalifikován podle druhého odstavce zmíněného ustanovení.

S ohledem na to navrhl státní zástupce, aby Nejvyšší soud České republiky podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 8. 2008, sp. zn. 23 To 590/2008, a aby tomuto soudu podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, a toto rozhodnutí učinil v souladu s § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda je v této trestní věci dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a oprávněnou osobou. Shledal přitom, že dovolání obviněného přípustné je [§ 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř.], že bylo podáno v zákonné lhůtě, jakož i na místě, kde je lze učinit (§ 265e odst. 1 tr. ř.), a že bylo podáno oprávněnou osobou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.].

Vzhledem k tomu, že lze dovolání podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda lze dovolatelem uplatněné dovolací důvody považovat za důvody uvedené v citovaném ustanovení zákona, jejichž existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem. V úvahu přitom přicházelo posouzení pouze ve vztahu k ustanovení odstavce prvního § 265b tr. ř.

Obviněný označuje jako důvod dovolání ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. K tomuto je třeba v obecné rovině uvést následující:

Podle citovaného ustanovení lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Z toho plyne, že v rámci rozhodování o dovolání vychází Nejvyšší soud zásadně ze skutkových zjištění provedených soudy v předchozím řízení a pouze hodnotí, zda tato skutková zjištění byla z hlediska hmotného práva správně posouzena. Není tedy možné namítat nic proti samotným skutkovým zjištěním soudu, proti tomu, v jakém rozsahu provedl soud dokazování, jak při provádění důkazů postupoval, jak provedené důkazy hodnotil, apod. V tomto směru totiž nejde o aplikaci hmotného práva, ale procesních předpisů, zejména ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. o postupu orgánů činných v trestním řízení při zjišťování skutkového stavu a při hodnocení důkazů. Hmotně právní posouzení se pak týká především trestního práva hmotného, ale může se týkat i jiných právních odvětví (srov. č. [36/2004](#) Sb. rozh. tr.). Nesprávnost může spočívat v tom, že soud nesprávně aplikuje normu hmotného práva tím, že buď použije jiný právní předpis či jiné ustanovení nebo použije správný právní předpis a jeho správné ustanovení, ale nesprávně je vyloží. Nesprávnost může rovněž spočívat v chybně posouzené předběžné otázce. Je třeba dodat, že v žádném z dalších ustanovení § 265b odst. 1 trestní řád nepřipouští jako důvod dovolání, že by rozhodnutí bylo založeno na nesprávném nebo neúplném skutkovém zjištění. Z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř., je dovolání podáno i v případě, kdy je v něm sice citováno některé z ustanovení § 265b tr. ř., ale ve skutečnosti jsou vytýkány vady, které zákon jako důvod dovolání nepřipouští. Takovou povahu mají námítky obviněného, které však, jak sám přiznává, uvádí mimo rámec dovolacího řízení.

Naopak je obviněnému nutno přisvědčit v tom, že ačkoli odvolací soud doplnil popis skutkových zjištění ve výroku svého rozsudku o některé objektivní okolnosti, ze kterých potom v odůvodnění dovozoval, že se u obviněného jednalo o úmysl, ve skutkové větě stále chybí popis subjektivní stránky obviněného, není zde nijak popsán jeho vztah k plnění vyživovací povinnosti, zejména ze skutkové

věty nevyplývá, že by obviněný jednal se cílem se této vyživovací povinnosti zbavit, resp. zmařit nebo podstatně ztížit její vymožení. Závěr o subjektivních znacích trestného činu se přitom musí zakládat na příslušných skutkových zjištěních vyplývajících z provedení dokazování stejně, jako je tomu u znaků objektivních (srov. 60/1972-IV Sb. rozh. tr.). Skutková věta pak musí, jak vyplývá z § 120 odst. 3 tr. ř., obsahovat popis skutkových okolností rozhodných pro posouzení všech znaků skutkové podstaty, tedy i subjektivní stránky (srov. 43/1994-I Sb. rozh. tr.). Přitom musí jít o skutkové závěry soudu o psychickém vztahu obviněného ke skutečnostem, jež zakládají trestný čin, nestačí uvést jen objektivní okolnosti, z nichž takové závěry soud učinil. V daném případě nelze ze skutkové věty dovodit, zda se u obviněného jednalo o úmyslné jednání a případně k čemu jeho úmysl směřoval, tedy zda se měl obviněný dopustit trestného činu ve formě úmyslu přímého či nepřímého.

Pokud by byl obviněný pouze srozuměn s tím, že v důsledku svého nezájmu o stabilní zaměstnání nebude schopen plnit vyživovací povinnost, lze si jen obtížně představit, že by jeho jednání bylo možno kvalifikovat podle § 213 odst. 2 tr. zák. Pod pojmem „vyhýbá se“ je zřejmě možno rozumět pouze aktivní a cílené jednání obviněného. Výklad tohoto ustanovení Nejvyšší soud podal ve svém rozhodnutí ze dne 24. 2. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1566/2005 (dostupné na www.nsoud.cz). Zde se uvádí, že „vyhýbání se plnění zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného“ ve smyslu § 213 odst. 2 tr. zák. znamená, „že povinný nejen svoji povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného neplní, ale činí kroky směřující k tomu, aby se své povinnosti zbavil, oddálil její plnění nebo její plnění zcela zmařil zejména tím, že často mění zaměstnání a pobyt, neoznamuje vyživovací povinnost při změně zaměstnavatele, soustavně se vyhýbá práci a úmyslně snižuje pracovní výkon soustavným vynecháváním pracovních směn s cílem dosáhnout nižšího výdělku a tím i omezení vyživovací povinnosti (k tomu srov. např. č. 11/1984, str. 79, Sb. rozh. tr.). Výše uvedené jednání pak musí být zahrnuto úmyslem pachatele.“

Pakliže ve skutkové větě chybí popis některých okolností významných pro posouzení subjektivní stránky, nelze učinit právní závěr o jejím naplnění.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání obviněného S. H. je v uvedeném směru opodstatněné, podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadený rozsudek zrušil. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud zrušil také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. řádu pak přikázal Krajskému soudu v Českých Budějovicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Krajský soud opětovně projedná tuto trestní věc a odstraní vady vytknuté rozhodnutím Nejvyššího soudu, zejména znovu posoudí výsledky dokazování a učiněná skutková zjištění ohledně psychického vztahu obviněného k porušení zákonem chráněného zájmu doplní do skutkové věty. Na jejich podkladě pak rovněž učiní právní závěr o zavinění obviněného.

Na základě těchto podle potřeby doplněných skutkových závěrů pak krajský soud znovu zváží, zda zjištěným jednáním obviněného S. H. byly naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 2 tr. zák., popř. jiného trestného činu.

Podle § 265s odst. 1 tr. ř. je krajský soud v dalším řízení vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto dovolacím rozhodnutí, je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení Nejvyšší soud nařídil a respektovat zákaz reformationis in peius (§ 265s odst. 2 tr. ř.). Pro úplnost je třeba připomenout, že jmenovaná zásada mimo jiné znamená, že v případě, kdy je na podkladě dovolání podaného ve prospěch obviněného napadené rozhodnutí zrušeno a věc přikázána příslušnému soudu k novému projednání a rozhodnutí, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněného. Zákaz změny rozhodnutí v neprospěch obviněného se týká mimo jiné i skutkových zjištění (srov. č. [22/1999](#) Sb. rozh. tr.). To však samo o sobě neznamená, že za situace, kdy ve skutkové větě rozsudku v rozporu s § 120 odst. 3 tr. ř. nejsou vyjádřeny všechny

skutečnosti rozhodné pro naplnění některého znaku skutkové podstaty trestného činu, kterým byl obviněný uznán vinným, přičemž však tyto rozhodné skutečnosti soud správně zjistil, by nebylo možno skutkovou větu změnit a doplnit tak, aby byla skutková zjištění přesněji a výstižněji vyjádřena (srov. č. 38/2006-II Sb. rozh. tr.). Rovněž je pak třeba připomenout, že zákaz reformationis in peius se nevztahuje na samotné provádění důkazů, byť by byly pro obviněného nepříznivé.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)